

Προσεγγίζοντας τη μετά-bin Laden εποχή

Προβληματισμός για την αντίδραση της Al-Qaeda

Το πρωί της 11^{ης} Σεπτεμβρίου του 2001, ο Osama bin Laden, ενορχηστρωτής της επίθεσης στους δίδυμους πύργους του παγκόσμιου εμπορικού κέντρου της Νέας Υόρκης και του αμερικανικού πενταγώνου στην Ουάσιγκτον, έγινε σύμβολο των απανταχού φανατικών Μουσουλμάνων. Έκτοτε και μέχρι τα ξημερώματα της 2^{ας} Μαΐου του 2011, οι ένοπλες δυνάμεις και οι υπηρεσίες πληροφοριών των ΗΠΑ είχαν επιδοθεί σε μια μακροχρόνια προσπάθεια για τη σύλληψη του αρχηγού της Al-Qaeda.

Από τις πρώτες ώρες που ανακοινώθηκε ο θάνατος του Laden, στα ΜΜΕ και στις υπηρεσίες πληροφοριών των δυτικών χωρών, αλλά και των φιλοδυτικών αραβικών καθεστώτων, κυριαρχεί ένα βασικό ερώτημα: «Πως θα αντιδράσει η Al-Qaeda;»

Πράγματι, η πρώτη εκτίμηση των αναλυτών περί ενός (;) πιθανού, ίσως και εντυπωσιακού, κτυπήματος της Al-Qaeda είναι ορατή για δύο λόγους:

- ✓ Πρώτον, για λόγους εκδίκησης. Άρα, αν αποφασισθεί μια τέτοια ενέργεια, είναι προφανές ότι θα αφορά στόχους αμερικανικών και γενικότερα δυτικών συμφερόντων. Βέβαια, είναι πιθανόν να προηγηθεί μια σειρά επιθέσεων κατά της πακιστανικής κυβέρνησης, που απαιτεί και μικρότερη προετοιμασία. Η Al-Qaeda, αν και έχει διαψευσθεί δημόσια από το Πακιστάν, μάλλον έχει λόγους να πιστεύει ότι η πληροφορία για τη θέση που κρυβόταν ο Laden δόθηκε από τις πακιστανικές υπηρεσίες πληροφοριών.
- ✓ Δεύτερον, για να καταδείξει ότι ο ιερός αγώνας (Jihad) της οργάνωσης συνεχίζεται και μετά το θάνατο του αρχηγού της. Πάντως, μια επιθετική ενέργεια απαιτεί χρόνο για την επιχειρησιακή σχεδίαση και τη διεξαγωγή της. Η πρώτη επιθετική ενέργεια της Al-Qaeda στη μετά-bin Laden εποχή θα πρέπει να στεφθεί από επιτυχία και να έχει διεθνή χαρακτήρα, προκειμένου να πείσει τα μέλη της οργάνωσης, που, στην παρούσα φάση, αναμένουν μήνυμα του νέου ηγέτη.

Αντικειμενικοί σκοποί και επιχειρησιακή δυνατότητα της Al-Qaeda

Το 2006, ο Abdel Bari Atwan, εκδότης της παναραβικής λονδρέζικης εφημερίδας "Al-Quds Al-Arabi", στο βιβλίο του "The secret history of Al-Qaeda", αναφέρει ότι η οργάνωση έχει επιδοθεί σε μια μακροχρόνια εκστρατεία, προκειμένου: [1]

- ✓ Να προκαλέσει τις ΗΠΑ για την εισβολή τους σε μουσουλμανικές χώρες (Αφγανιστάν και Ιράκ).
- ✓ Να δημιουργήσει τοπική αντίσταση κατά της δύναμης του εισβολέα.
- ✓ Να επεκτείνει τη συγκρουσιακή κατάσταση στις γειτονικές χώρες.
- ✓ Να εμπλέξει τις ΗΠΑ σε ένα μακροχρόνιο πόλεμο φθοράς.
- ✓ Να υιοθετηθούν οι επιχειρησιακές αρχές της Al-Qaeda και από άλλες χώρες, χωρίς την απαίτηση απευθείας διοίκησης και ελέγχου. Μέσα από αυτές τις αρχές, να διεξαχθούν επιθετικές ενέργειες κατά των χωρών που συμμαχούν με τις ΗΠΑ, όπως συνέβη το 2004 στη Μαδρίτη, η οποία όμως (επιθετική ενέργεια) δεν προκάλεσε το ίδιο αποτέλεσμα με την επίθεση της 7^{ης} Ιουλίου του 2005 στο Λονδίνο.

Πράγματι, όλοι αυτοί οι στόχοι σε μεγάλο βαθμό έχουν επιτευχθεί. Όμως, «σήμερα, ποια είναι η επιχειρησιακή δυνατότητα της οργάνωσης;». Στο κρίσιμο αυτό ερώτημα δίνει απάντηση ως ένα βαθμό μια σειρά γεγονότων, που αναφέρονται στην επιχειρησιακή δραστηριότητα της οργάνωσης, όπως:

- ✓ Στο Αφγανιστάν και στο Πακιστάν, η Al-Qaeda αντιμετωπίζει προβλήματα επάνδρωσης. Σύμφωνα με τον Αμερικανό αντιπρόεδρο, Joe Biden, τα ενεργά μέλη της οργάνωσης έχουν μειωθεί δραματικά και δεν υπερβαίνουν τα 100. Παρόλα αυτά, ασκούν επιρροή στους Taliban, οι οποίοι έχουν αναλάβει τη διεξαγωγή των επιχειρήσεων. Πρόσφατα, η NATO-ISAF σκότωσε το δεύτερο στην ιεραρχία της οργάνωσης, Σαουδάραβα Abu Hafis Al Najdi, γνωστό και ως Abdul Ghani, που είχε ιδρύσει στρατόπεδα εκπαίδευσης και επιχειρούσε συχνά κατά των αμερικανικών και αφγανικών δυνάμεων.
- ✓ Στο Ιράκ, η “Al-Qaeda in Iraq” (AQI), από το 2005, αντιμετωπίζει την επιθετικότητα άλλων σουνιτικών ένοπλων ομάδων, έχει σχεδόν απομονωθεί και ένας μεγάλος αριθμός της ηγετικών της στελεχών έχει σκοτωθεί κατά τη διάρκεια των εκκαθαριστικών επιχειρήσεων, που διεξάγουν οι αμερικανικές και ιρακινές δυνάμεις. Σύμφωνα με το διοικητή των αμερικανικών δυνάμεων στο Ιράκ, στρατηγού Ray Odierno, τα δύο τελευταία χρόνια, η AQI συνεχώς μετασχηματίζεται. Στο παρελθόν, η AQI απαρτιζόταν από ξένους Σουνίτες μαχητές. Σήμερα, έχουν απομείνει μόνο Ιρακινοί πολίτες, αφού οι περισσότεροι έχουν επιστρέψει στις πατρίδες τους (Υεμένη, Λιβύη, Σαουδική Αραβία, Αλγερία, κτλ). Μάλιστα, πρόσφατα (25 Φεβρουαρίου του 2011), οι ιρακινές δυνάμεις ασφάλειας σκότωσαν τον «υπουργό Πολέμου» του «ισλαμικού κράτους του Ιράκ» και ηγετικό στέλεχος της οργάνωσης, Al-Nasser Lideen Allah Abu Suleiman.
- ✓ Στην αραβική χερσόνησο, η “Al-Qaeda in the Arabian Peninsula” (AQAP) διατηρεί την επιχειρησιακή της δυνατότητα σε υψηλό βαθμό. Στην παρούσα φάση, με επίκεντρο την Υεμένη, έχει επιδοθεί στον αγώνα για την πτώση του καθεστώτος του Ali Abdullah Saleh, γνωστού και ως “Little Saddam” στα αραβικά ΜΜΕ. Η κυβέρνηση Obama θεωρεί ότι «η Υεμένη συνιστά χώρα κλειδί στον αγώνα κατά της διεθνούς τρομοκρατίας» και ότι «οι μελλοντικές εξελίξεις στην Υεμένη είναι δυνατόν να απειλήσουν την ασφάλεια των ΗΠΑ, τη σταθερότητα της αραβικής χερσονήσου και την ενεργειακή ασφάλεια στην ευαίσθητη περιοχή του Bab el-Mandab (στενά μεταξύ Υεμένης–Τζιμπουτί, στο νότιο άκρο της Ερυθράς Θάλασσας)». Στις αρχές Ιανουαρίου του 2010, ο Αμερικανός Πρόεδρος Barack Obama κατηγόρησε την AQAP ότι «εκπαίδευσε και εξόπλισε το νεαρό Νιγηριανό Umar Farouk Abdulmutallab, ο οποίος απέτυχε να πυροδοτήσει εκρηκτικό μηχανισμό εντός του αεροσκάφους της “Delta Airlines”, που εκτελούσε την πτήση Άμστερνταμ-Ντιτρόιτ, ανήμερα των Χριστουγέννων του 2009». [2]
- ✓ Στη Βόρεια Αφρική, η “Al-Qaeda in Maghreb” (AQIM), παραμένει ενεργή και δραστηριοποιείται κυρίως στην Αλγερία, επιδιώκοντας την πτώση της κοσμικής κυβέρνησης. Επιπρόσθετα, σύμφωνα με τη EUROPOL [3], έχει δημιουργήσει και πυρήνες σε χώρες της Ευρώπης, αν και μέχρι στιγμής, δεν έχει διεξαχθεί κάποια επιθετική ενέργεια σε ευρωπαϊκό έδαφος. Μάλιστα, τα τελευταία χρόνια, οι αρχές της Ισπανίας και της Γαλλίας συνέλαβαν αρκετά μέλη της οργάνωσης. Στην παρούσα φάση, το NATO προβληματίζεται για την πιθανή συμμετοχή μελών της AQIM στην στρατιωτική δύναμη των αντικαθεστωτικών της Λιβύης.

Το συμπέρασμα που εξάγεται είναι ότι «από το 2001 έως σήμερα, η Al-Qaeda συνεχώς μετασχηματίζεται και διασπάζεται σε τοπικές και περιφερειακές οργανώσεις φανατικών Σουνιτών, που επικεντρώνονται κυρίως στην πτώση των φιλοδυτικών αραβικών καθεστώτων. Όμως, ενίοτε, σχεδιάζονται και διεξάγονται επιθέσεις κατά στόχων αμερικανικών και δυτικών συμφερόντων (πέρα από τη στοχοποίηση των πολυεθνικών δυνάμεων στο Αφγανιστάν και στο Ιράκ), γεγονός που συμβάλλει στη διατήρηση του διεθνή χαρακτήρα της οργάνωσης. Ο θάνατος του Osama bin Laden, που σωστά χαρακτηρίστηκε ως «συμβολικός», αναμένεται να επιταχύνει περαιτέρω αυτό το μετασχηματισμό.

Αλλαγή της στρατηγικής των ΗΠΑ;

Από αμερικανικής πλευράς, δημιουργούνται προϋποθέσεις αλλαγής της στρατηγικής στον «αγώνα κατά της διεθνούς τρομοκρατίας», όπως τον ονόμασε πριν δέκα χρόνια ο George W. Bush. Ίσως, ο θάνατος του ηγέτη της Al-Qaeda λειτουργήσει καταλυτικά στην ταχύτερη απόσυρση της NATO-ISAF από το Αφγανιστάν. Εξάλλου, ο Barack Obama έχει δώσει δείγματα μιας πιο μετριοπαθούς εξωτερικής πολιτικής σε σχέση με τον προκάτοχό του. Επομένως, το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα, δεν είναι απίθανο να ακούσουμε τον Αμερικανό πρόεδρο να δηλώνει: «Ο Osama bin Laden πέθανε. Η αποστολή μας ολοκληρώθηκε. Είναι καιρός να αποσυρθούμε από το Αφγανιστάν». Όμως, σε μια τέτοια περίπτωση, ο απολογισμός των θετικών και αρνητικών επιπτώσεων από το θάνατο του Laden θα έχει διαφορετική σημασία για την κάθε πλευρά, αφού τόσο ο Λευκός Οίκος όσο και η Al-Qaeda με τους Taliban θα χαρακτηρίσουν την απόσυρση από το Αφγανιστάν ως «νίκη του δικού τους πολύχρονου αγώνα».

[1] Abdel Bari Atwan, *"The secret history of Al-Qaeda"*, 2006, σσ. 222-223

[2] Γιαννακόπουλος Βασίλης, ΝΑΥΤΕΜΠΟΡΙΚΗ, «Ανεξέλεγκτη η κατάσταση στην Υεμένη», 4 Μαΐου 2011

[3] EUROPOL, *"EU Terrorism Situation And Trend Report"*, 2008

Γιαννακόπουλος Βασίλης
Γεωστρατηγικός Αναλυτής
www.geostrategy.gr
geostrategical@yahoo.gr